

3. Komunikační proces

Osoba A (Albert) potřebuje rychle tři tisíce v hotovosti. Nemá je, ze spořitelny vybrat nechce či nemůže, nezbyvá než si vypůjčit. I rozhodne se požádat osobu B (Bohouše) – a tedy požádá. Bohouš musí pochopit, co po něm Albert chce, a poté mu dát najevo, že – řekněme – půjčí. Tuhle napohled prostou komunikační transakci teď musíme podrobněji popsat, abychom mohli dále uvažovat o žádoucí i nežádoucí komunikaci mezi lidmi.

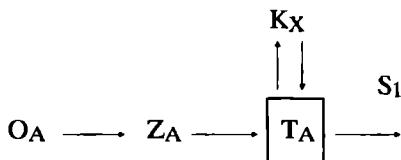
Dotyčný Albert má svůj komunikační záměr, který označme Z_A : požádat někoho o půjčení tří tisíc. Takový úmysl jistě vyplývá z určitých potřeb, přání, hodnot a je též výsledkem přemýšlení (potřebuji, nemám, musím vypůjčit). Navíc jsou ve hře zcela určité city, třeba ten nepříjemný, když člověk peníze potřebuje, nemá je a musí někoho prosit. A tohle vše, co ovlivňuje i utváří záměr Z_A nazvěme O_A , čímž máme na mysli tak řečené osobnostní proměnné pana Alberta.

Tedy: $O_A \Rightarrow Z_A$, neboli: osobnostní proměnné vedou Alberta ke komunikačnímu záměru vypůjčit si tři tisíce. Jenže od koho? Z Albertovy paměti se noří několik osob: kdo je schopný a bude ochotný půjčit? Budu raději dlužit tomu nebo onomu? A vůbec: koho si mohu dovolit požádat? Jinak řečeno, Albert právě provádí jistou bilanci svých vztahů s lidmi, musí tudíž uvážit vztahové souvislosti, které nazvěme vztahovým kontextem, označme $K \times V$ a vyjádřeme takto:

K x V

$O_A \rightarrow Z_A$

Svůj záměr Z_A Albert potřebuje dát Bohoušovi najevo – musí jej tedy přeměnit čili transformovat ve sdělení S_1 . A když se má něco transformovat, je zapotřebí transformátor T_A :

Transformátor T_A je otevřený směrem nahoru, kam jsme nakreslili dvě šipky a nad ně napsali K_X (kontext), což znamená, že komunikační proces se děje ve zcela určité situaci, čili v jistém kontextu a současně kontext ovlivňuje, utváří.

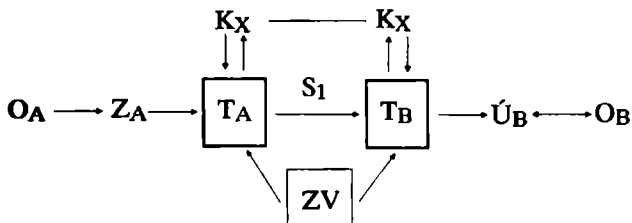
Představme si, že Albert na pohřbu kondoluje Bohoušovi slovy: „Upřímnou a hlubokou soustrast, milý můj příteli. Mohl bys mi půjčit tři tisíce?“ Tady Albertův transformátor zafungoval špatně, neboť nepřijal a nezpracoval tak řečený situační kontext.

Těch kontextů je ovšem víc – nejen vztahový a situační, nýbrž i časový. Co předcházelo uvažované komunikační transakci? O čem byla řeč před chvilkou?

Předpokládejme teď, že Albertův transformátor zapracoval v souladu s nejrůznějšími kontexty, a tedy Albert požádal o půjčku ve vhodné situaci, nikoli na pohřbu ani poté, kdy si mu Bohouš trpce stěžoval na naprostý nedostatek peněz.

Také Bohouš však má své osobnostní proměnné (O_B); také jemu nějak funguje transformátor (T_B), což mu umožňuje Albertovo sdělení S_1 přijmout, pochopit, interpretovat. A tudíž Albertovo sdělení má na Bohouše jistou sumu účinků, což označme $Ú_B$.

Komunikační proces mezi Albertem a Bohoušem teď vypadá takto:

Každá komunikace probíhá správně tehdy, jestliže se záměr shoduje s účinkem ($Z = Ú$). Nebo alespoň přibližně by měl Bohouš chápat sdělení tak, jak je Albert myslel ($Z \doteq Ú$).

Horší je, jestliže $Z \neq Ú$, což nastává zejména tehdy, když:

- ☛ osoba A nesdělí svůj záměr jasně a pro adresáta srozumitelně, přičemž příčinou může být nejasnost projevu sdělovatele, menší chápavost adresáta nebo též skutečnost, že pod stejnými slovy rozumí každý něco jiného;
- ☛ příjemce B momentálně není na příjmu, což se často stává tehdy, je-li příliš zaujatý sám sebou;
- ☛ oba účastníci komunikačního procesu rozdílně a neslučitelně zpracovali kontext.

**Ve všech takových případech platí: buď A ví, že $Z \neq \text{Ú}$,
anebo to neví. Co z toho je horší? Zajisté když neví. Aby věděl,
je zapotřebí něčeho veledůležitého – zpětné vazby (ZV).**